

Advies

**Algemene Raad i.s.m. de Sectorraad
Kunsten en Erfgoed en de Sectorraad
Sociaal-Cultureel Werk
13 december 2021**

Advies na de evaluatie over de uitrol van het Bovenlokaal Cultuurdecreet

Na lezing van het evaluatierapport over de uitrol van het Bovenlokaal Cultuurdecreet, brengt de SARC op eigen initiatief onderstaand advies uit. De SARC kreeg een toelichting over het rapport door kabinet Jambon en het Departement CJM tijdens een werkgroep vergadering op 20 oktober en behandelde het thema verder met de Algemene Raad, De Sectorraad Kunsten en Erfgoed en de Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk.

Het evaluatierapport biedt een aantal interessante inzichten die zich echter in hoofdzaak op de vormelijke aspecten richten. Er is volgens de SARC verder nood aan een meer diepgaande inhoudelijke analyse van de diverse rondes.

De SARC benadrukt dat het Bovenlokaal Cultuurdecreet een grote meerwaarde voor het brede culturele veld betekent na het wegvallen van de culturele bevoegdheid van de Vlaamse provincies. De raad kijkt uit naar de gerichte ingrepen om de drempel van het projectsubsidierglement te verlagen door de aanvraagprocedure waar mogelijk te vereenvoudigen en het begrippenkader te verduidelijken. Naast deze quick wins, is het essentieel om ook voldoende openheid te behouden om het decreet verder te laten groeien en gaandeweg te evalueren. De SARC benadrukt het belang van de experimenteerruimte die dit decreet biedt en houdt daarom een pleidooi voor een versterking van dit instrument.

1. Toeleiding en verduurzaming

De transversale (en niet disciplinaire) invalshoek en de bovenlokale scope onderscheiden het Bovenlokaal Cultuurdecreet van andere decreten. Heel wat culturele organisaties kiezen bewust voor deze transversale insteek die cultuur als hefboom voor andere domeinen mogelijk maakt. Ook de bovenlokale scope biedt andere en meer mogelijkheden dan een zuiver lokale of een Vlaamse werking. Dit is een grote meerwaarde.

Het jong karakter van het decreet en de daling van het aantal aanvragen voor projectsubsidies, legt volgens de SARC het belang van verdere goede toeleiding bloot. Op/Til heeft deze taak tot op heden stevig opgenomen. De subsidiewijzer van het Departement CJM is een degelijk instrument, maar kan nog onvoldoende het DNA van aanvragers en projecten vatten en nog te weinig organisaties zijn

ervan op de hoogte. Toeleiding in het veld en op maat van de verschillende sectoren vraagt een blijvende inzet. De SARC ziet hier naast de overkoepelende rol van steunpunt OP/til ook een belangrijke rol voor de IGS'en als toeleiders in de bovenlokale ruimte. Deze samenwerkingsverbanden staan in de lokale praktijk en kunnen op die manier vlot actoren connecteren en projecten mee opvolgen. In het huidige decreet kunnen IGS'en zelf geen projecten initiëren, ze krijgen enkel een regierol en mogen zich niet zelf in het veld positioneren. De SARC stelt voor om de mogelijke rol van IGS'en in dit licht te herbekijken.

Bovendien moet er ook voldoende aandacht zijn voor de verduurzaming van projecten. Wat na afloop van het project? Zijn de initiatieven voldoende zelfbedruipend of is een doorstroom naar andere (sectorale) decreten aangewezen?

2. Regiovorming en IGS'en

De kwalitatieve evaluatie van de subsidielijn werkingssubsidies voor intergemeentelijke samenwerkingsverbanden werd uitgesteld omwille van de beslissing van de Vlaamse Regering rond de afbakening van een aantal referentieregio's. Dit heeft een grote impact op deze intergemeentelijke samenwerkingsverbanden; hoe zal cultuur zich positioneren?

De SARC acht het zinvol om de afbakening van de referentieregio's niet af te wachten, en de kans aan te grijpen om een culturele mapping van Vlaanderen op te maken. Dit kan volgens de raad bijzonder nuttige informatie bieden bij de bepaling van de referentieregio's. Het is belangrijk om in dit traject ook de ervaringen van de 19 IGS'en mee te nemen.

3. Nood aan analyse en evaluatie

Naast de reeds uitgevoerde analyses in het evaluatierapport, wijst de SARC op een nood aan bijkomende en meer diepgaande analyse en evaluatie van de impact van het decreet.

Bij de lancering van het decreet werd geopperd dat het een shift in het bovenlokale landschap teweeg zou brengen. Na het wegvallen van de persoonsgebonden bevoegdheden van provincies, lagen de verwachtingen in het veld hoog. Het evaluatierapport vertrekt echter vanuit het bestaande decreet en de ingediende aanvragen, zonder de historische context in het vizier te nemen. De SARC is dan ook benieuwd naar een kwalitatieve evaluatie van de impact van het decreet vanuit dit historisch kader; heeft het decreet nieuwe spelers aangetrokken? En welke types van projecten of sectoren vallen uit de boot? Uit welke sectoren komen de hoofdindieners en partners? Om grondig te kunnen evalueren, moet er een beeld zijn van wat het decreet teweeg heeft gebracht.

Voor heel wat aanvragers van projectsubsidiedossiers lijkt de lat van het decreet te hoog. De oorzaak is echter onduidelijk, er is te weinig zicht op de inhoud van projecten die niet geslaagd zijn. Het evaluatierapport is een analyse van wat het gehaald heeft, niet van wat het niet gehaald heeft. De SARC is benieuwd naar een gedetailleerdere analyse van alle ingediende aanvragen. Op die manier kunnen ook eventuele lacunes in kaart worden gebracht.

In tegenstelling tot bijvoorbeeld het Kunstendecreet, is er binnen het Bovenlokaal Cultuurdecreet geen adviescommissie die coördinerend kan optreden en de procedure monitort. De SARC adviseert

om bij een verdere evaluatie de beoordelingscommissie te betrekken. Binnen de commissie is een zekere continuïteit: ongeveer de helft van de beoordelaars was actief doorheen alle subsidierondes. Een reflectie van de commissie over de zes reeds beoordeelde indienrondes van projectsubsidie-dossiers is volgens de raad dan ook zeer waardevol. Hun inzichten en ervaringen kunnen in een rapport worden gebundeld en als basis dienen voor verdere analyse.

4. Gedifferentieerd subsidiekader

Een analyse van de aanvragen voor projectsubsidies op basis van de schaalgrootte van organisaties en projecten lijkt eveneens interessant. Het bovenlokaal cultuurdecreet wil projecten zowel op kleine als op grote schaal mogelijk maken. Uit een grondiger analyse van de schaalgrootte (klein, middelgroot, groot) kan de nood aan een getrapte evaluatie worden afgetoetst. Moeten er verschillende maatstaven gelden voor verschillende types projecten? De meerwaarde van een gedifferentieerd subsidiekader, met een eventuele 'mini-subsidielij' en 'maxi-subsidielij', vraagt volgens de SARC verder onderzoek. Het decreet moet een brede range bedienen: het moet veel kleine projecten mogelijk maken, middelgrote projecten in tijd laten groeien en enkele grote projecten ondersteunen.

5. Bijsturingen op korte termijn

De SARC dringt aan op gerichte ingrepen om de drempel te verlagen door de aanvraagprocedure voor projectsubsidiedossiers waar mogelijk te vereenvoudigen en het begrippenkader te verduidelijken. Deze kleine aanpassingen kunnen op korte termijn resultaat opleveren.

De SARC merkt wel op dat de voorgestelde ingrepen vooral drempelverlagend werken bij de aanvraag. Om ook daarna voldoende kansen te vrijwaren voor kleinere organisaties en projecten, moet er ook oog zijn voor de specificiteit van deze kleine projecten doorheen alle lagen en fases van het proces.

Het functiedenken is in diverse sectordecreten aanwezig en werd ook in het Bovenlokaal Cultuurdecreet meegenomen. De functies die in het Bovenlokaal Cultuurdecreet gebruikt worden lopen niet helemaal gelijk. Tegelijk is sprake van het aligneren van de functies binnen de sectordecreten in het kader van de herijkingsoefening die momenteel aan de gang is binnen het Departement Cultuur, Jeugd en Media. De SARC pleit ook voor een kritische weg en evaluatie van deze functies in dit decreet, met het oog op procedurele vereenvoudiging en transparantie. De vraag stelt zich of het innovatieve karakter van het Bovenlokaal Cultuurdecreet voldoende naar boven komt. Een ander aandachtspunt betreft de doorlooptijd van de aanvragen: in verschillende focusgroepen en diepte-interviews kwam naar voor dat de doorlooptijd van de aanvraag te lang is. Aanvragers moeten 9 maanden voor ze met een project van start mogen gaan, een gedetailleerd dossier indienen en weten pas na vijf maanden of hun aanvraag al dan niet gehonoreerd wordt. De lange tussenperiode tussen indiening en opstart (minimaal 9 maanden) kan volgens de SARC worden ingekort naar 5 tot 6 maanden.

Conclusie

De SARC benadrukt de grote meerwaarde van het Bovenlokaal Cultuurdecreet voor het brede culturele veld. Naast een bijsturing van vormelijke aspecten, wijst de raad op de nood aan een diepgaande inhoudelijke analyse van de diverse rondes van de projectsubsidies.

Het evaluatierapport brengt de historische context van culturele organisaties in de bovenlokale ruimte niet in beeld, waardoor het niet mogelijk is om na te gaan wat de invoering van het decreet teweeg heeft gebracht. De SARC is benieuwd naar een gedetailleerdere analyse van alle ingediende aanvragen voor projectsubsidies. Op die manier kunnen ook eventuele lacunes in kaart worden gebracht.

Aan de hand van een analyse van de aanvragen op basis van de schaalgrootte van organisaties en projecten kan de nood aan een getrapte evaluatie worden afgetoetst. De raad ziet in de verder detailanalyse van de projectsubsidies een belangrijke rol voor de beoordelaars in de commissie.

Toeleiding in het veld en op maat van de verschillende sectoren is essentieel. De SARC stelt voor om de mogelijke rol van IGS'en in dit licht te herbekijken. Bovendien moet er ook voldoende aandacht zijn voor de verduurzaming van projecten en eventuele doorstroom naar andere beleidsinstrumenten.

De aangekondigde regiovorming kan volgens de raad worden aangegrepen om proactief een culturele mapping van Vlaanderen op te maken die als basis voor de afbakening van de referentieregio's kan dienen.

De SARC sluit zijn advies af met bijstellingen die op korte termijn gerealiseerd kunnen worden zoals een drempelverlaging doorheen de volledig subsidieprocedure, het herbekijken van de functiegerichte aanpak, een inkorting van de doorlooptijd en een duidelijk engagement van de partners.

Namens de Algemene Raad,
Annick Schramme, algemeen voorzitter
Bart Dierick, algemeen secretaris

Namens de Sectorraad Kunsten en Erfgoed,
Bart Demuyt, voorzitter
Sigrid Bosmans, ondervoorzitter
Bart Dietick, secretaris a.i.

Namens de Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk,
Frie De Greef, voorzitter
Dirk Verbist, ondervoorzitter
Liesbeth Lemiere, secretaris